

Biologisch en gangbaar komen samen verder

Biologische en gangbare landbouw kunnen nog veel duurzamer worden als ze samen optrekken. Beleid, onderzoek en sector zijn daarvan overtuigd. Steeds vaker zie je dan ook gezamenlijke projecten.

Al jaren draaien gangbare veredelaars mee met het biologische veredelingsonderzoek. Voor het onderzoek naar antibioticavrij melken melden zich spontaan zowel gangbare als biologische melkveehouders. En ook gangbare en biologische wijntelers zijn gewend om samen op te trekken. Bijzonder? Welnee, vinden Sabine Pronk, beleidsmedewerker biologische landbouw bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Arjan Monteny, kennismanager bij Biologica, en Frank Wijnands, thematrekker biologische landbouw bij Wageningen UR. De tijd van afzetten tegen elkaar is echt verleden tijd, vinden ze. Biologisch en gangbaar kunnen elkaar juist versterken.

>> Integraal duurzaam

Het is niet vreemd dat de overheid de biologische landbouw expliciet steunt, onder andere met geld voor onderzoek. Zij wil duurzame landbouw bevorderen en biologische landbouw is daar een duidelijk voorbeeld van. 'Sterker nog, de biologische sector is zo'n beetje de uitvoeringsagenda van de ambities van de Nederlandse overheid voor duurzaamheid', vertelt Wijnands. Dat haalt hij uit een analyse van Wageningen UR waarin de duurzaamheidsambities van de overheid – verwoord in beleidsnotities – zijn vergeleken met de agenda van de biologische landbouw.

Pronk beaamt de opmerking van Wijnands. Het ministerie ziet de

biologische landbouw als een 'integraal duurzaam systeem, waar alle p's van people, planet en profit aandacht krijgen. Er is een economisch perspectief en het is over het algemeen goed voor de samenleving, het dier en het milieu.' Ook gangbare landbouw kan duurzaam zijn, maar die duurzaamheid is meestal niet integraal, stelt ze. Vaak richt de duurzaamheid zich op één of enkele aspecten. 'Bij dierenwelzijn bijvoorbeeld kijkt de gangbare landbouw nog vaak primair vanuit het oogpunt van economische haalbaarheid en minder vanuit de overtuiging dat het dier en de boer het allebei goed moeten hebben. De ene zienswijze is niet per se slechter of beter dan de andere, maar ze doen het anders. Van die verschillen in zienswijzen kunnen we leren om allebei te verduurzamen.'

>> **Elkaar het goede voorbeeld geven**

Tegelijk erkent de beleidsmedewerker dat ook biologisch duurzamer kan en dat gangbaar op een aantal fronten het duurzame voorbeeld geeft, bijvoorbeeld als het gaat om energieverbruik. Zeker de gangbare glastuinbouw loopt voorop in energiebesparing. Ook op conceptontwikkeling zijn er gangbare initiatieven, waar biologische boeren wat van kunnen opsteken. De innovatieve kippenstal Rondeel, die drie sterren voor dierenwelzijn heeft gekregen van de Dierenbescherming, is daarvan een voorbeeld. In het concept is niet alleen rekening gehouden met het welzijn van de kippen. Daarnaast is bijvoorbeeld het energieverbruik laag gehouden en is er minder uitstoot van ammoniak. Daarom is het

zo belangrijk dat beide sectoren de verbinding aangaan, vindt ze, zodat ze elkaar tot voorbeeld dienen en niet langer in gescheiden werelden leven. 'Daar schiet niemand wat mee op.'

De lijn die sinds 2008 is ingezet vanuit het voormalige LNV is dan ook: waar mogelijk biologische en gangbare boeren en onderzoekers in onderzoeksprojecten laten samenwerken. 'Zien is geloven', is Pronks motto hierbij. 'Dat wordt ook gesteld in een studie van Wageningen UR naar de innovatieve kracht in de biologische landbouw. De kern daarvan is open staan voor elkaars wereld.'

>> **Volop samenwerking**

Wat bleek? De aansporing vanuit voormalig LNV was niet eens overal nodig. Waar het ministerie inzet op minimaal tien procent samenwerking, leerde een inventarisatie van alle onderzoeksprojecten dat al bij dertig procent werd samengewerkt. Monteny: 'Kennelijk ligt het voor de hand elkaar op te zoeken. Zet je ondernemers bij elkaar die vanuit een verschillende traditie komen, dan komen ze tot creatievere oplossingen. Een echt synergie-effect.' Ook Wijnands vindt het niet meer dan logisch dat bedrijven de samenwerking al zochten. 'Alle bedrijven in de agroketen werken aan verduurzaming. De innovatieopgave is voor allen hetzelfde: verbeteren van milieu en dierenwelzijn, verminderen van het water- en energieverbruik en bijdragen aan vermindering van de klimaatverandering. Allemaal willen ze vervolgens dat hun product herkenbaar is en dat de consument kan kiezen. Die zoektocht is voor alle

bedrijven vergelijkbaar. Doen ze dat samen, dan inspireren ze elkaar en komen ze sneller tot betere en nieuwe oplossingen.'

>> Verschillen blijven

Samen optrekken wil niet zeggen dat biologisch en gangbaar hetzelfde zijn, hetzelfde willen en exact hetzelfde onderzoek nodig hebben. Ambities kunnen verschillen. Biologische boeren willen liever vandaag dan morgen goede niet-chemische methoden om onkruid de baas te blijven. Gangbare boeren volgen de resultaten geïnteresseerd, maar voor hen is er vaak geen acute noodzaak, omdat ze toch nog chemische middelen achter de hand hebben. En natuurlijk verschillen de productieomstandigheden, waardoor de context voor het onderzoek verandert. Dit is het geval bij de zoektocht naar een systeem van niet-ploegen en vaste rijpaden in het project BASIS (zie pag. 8). Gevolg is dat hier twee bedrijfs-systemen naast elkaar liggen, een biologische en een gangbare. Hoewel de methode van landbouw bedrijven verschilt, de resultaten zijn voor beide vormen van landbouw relevant. Ook opvattingen kunnen verschillen. Bijvoorbeeld die over gezondheid. Biologische boeren formuleren gezondheid meer vanuit het hele systeem in termen als robuustheid of weerbaarheid. Daartegenover staat de meer gangbare opvatting dat het gaat om de afwezigheid van ziekten. Beide benaderingen leiden tot een andere aanpak van ziekten. Maar ook hier geldt, aldus Wijnands, dat samenwerking meerwaarde biedt. 'Verschillen in opvatting zetten je aan het denken en leren je ook eens anders naar de wereld te kijken.'

>> Krachtig genoeg

Biologisch en gangbaar kunnen dus winnen door samen op te trekken. Betekent dat dat biologisch niet meer apart mogelijkheden verkent om duurzamer te worden? Of is het toch belangrijk een deel van het onderzoeksgeld puur voor biologisch te bestemmen? In principe is dit niet meer nodig, vindt Pronk. De biologische sector is inmiddels professioneel genoeg om op eigen benen te staan. Daar komt bij dat de sector de laatste paar jaar flink geïnvesteerd heeft in een eigen visie en ook goed heeft geformuleerd waar ze nog behoefte aan heeft. 'Dan kan ze, ook op termijn, dus goed beargumenteren waarom bepaald onderzoek nodig is.'

Toch geeft Pronk toe dat er een risico bestaat dat een kleine sector ondersneeuwt door de macht van het getal. Een gevaar waar ook Monteny op wijst. Zeker een kwart van de problemen speelt over en weer niet of in een totaal andere bedrijfscontext, schat hij in. De biologische sector maakt zich daarom zorgen dat

als onderzoeksgeld niet apart geoormerkt wordt, hun vragen ondersneeuwen. 'Gangbare koplopers vinden het reuze interessant hoe biologische boeren omgaan met de bodem of met mechanische onkruidbestrijding. Maar in de gangbare onderzoeksinstelling komen toch vooral de mainstreamvragen bovendien en dan kan het gebeuren dat de biologische vragen en dilemma's van koplopers niet aan bod komen.' Pronk beaamt dat dit kan gebeuren, en zeker bij kleinere sectoren. 'Daar zijn we ons van bewust', zegt ze realistisch. Daarmee ligt er nog geen oplossing. De huidige beleidsnota loopt echter tot en met 2011, dus zijn we nog druk bezig met de huidige ambities. Natuurlijk wordt er al nagedacht over de periode na 2011 en dan komen dit soort kwesties ook aan de orde.

>> Samen erkennen en aansturen

Het laat wel zien wat er komt kijken bij een goede samenwerking. Dit begint bij wat Wijnands "eigenaarschap" noemt. Alle partijen moeten een probleem erkennen en dat samen willen aansturen. Dan gaat volgens de thematrekker de samenwerking goed. Van bovenaf opleggen, dwingen tot samenwerking, zonder dat er een gemeenschappelijk probleem onder ligt of een gemeenschappelijk beleefde vraag, werkt niet.

Daarnaast wijst hij erop dat het van belang is dat de partijen oog hebben voor elkaars diversiteit en elkaar kunnen vinden. Verder benadrukt hij dat samenwerken een leerproces is. Het is zoeken naar hoe je het beste omgaat met verscheidenheid en daarna kun je met elkaar stapjes verder zetten.

Wijnands: 'Ik geloof echt dat je door samenwerking meer bereikt. De biologische sector gaat daardoor vooruit en je versterkt de verduurzaming.' Daar komt nog bij dat door de samenwerking ook de beeldvorming verandert. Door contacten over en weer krijgen mensen een genuanceerder beeld van biologisch. Dat effect is nu al in het onderwijs merkbaar, haalt Wijnands uit een recente studie aan. Naarmate docenten en studenten beter geïnformeerd zijn over biologische landbouw, krijgen ze er een positiever beeld van. 'Die studenten zijn de professionals van de toekomst. Straks lopen ze overal in Nederland rond, bij accountants, banken, toeleverende industrie of afnemers. Ze hebben geleerd om mee te praten over biologische landbouw en vinden dat heel gewoon. Dat geldt ook voor het onderzoek. Ook daar zal het gewoon worden dat vragen en uitdagingen van de biologische landbouw opgepakt worden naast en waar mogelijk samen met de vragen uit de reguliere landbouw. 'Net als bij het beleid', vult ook Pronk aan. 'Waar Bio een onderdeel zal zijn van het reguliere landbouwbeleid.' (LN)

Meer informatie: Frank Wijnands, t 0320 291621, e frank.wijnands@wur.nl

i www.syscope.wur.nl > dossier bedrijfsvoering

i www.syscope.wur.nl > transitie